

Alþýðusamband Íslands

Alþingi
Nefndasvið Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 23. febrúar 2018

Tilvísun: 201802-0011

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingar á lögum um tekjuskatt, nr. 90/2003 (skattleysi uppbóta á lífeyri), 108. mál.

Alþýðusamband Íslands hefur fengið til umsagnar frumvarp til laga um breytingar á lögum um tekjuskatt, nr. 90/2009, 108. mál.

Í frumvarpinu er lagt til að uppbót á lífeyri almannatrygginga vegna kostnaðar sem ekki fæst greiddur eða bættur með örðum hætti, til lífeyrisþega sem ekki getur framfleytt sér án hennar, verði undanþegin skattskyldu.

Alþýðusamband Íslands styður heilshugar markmið frumvarpsins um að bæta kjör verst stöddu lífeyrisþeganna. ASÍ telur þó heppilegra að horft sé til þess að bæta afkomu lífeyrisþega t.d. með því að draga úr almennu skerðingarhlutfalli almannatrygginga og ráðast í löngu tímabærar kerfisbreytingar á bótakerfi örorkulífeyrisþega til samræmis við tillögur nefndar um endurskoðun almannatrygginga sem skilaði tillögum um mitt ár 2016.

Virðingarfyllt,

Henný Hinz
hagfræðingur ASÍ

LEB

Landssamband eldri borgara

Alþingi

Nefndasvið

Austurstræti 8-12

150 Reykjavík

Efni: Umsögn Landssambands eldri borgara um frumvarp til laga um breytingar á lögum um tekjuskatt nr.90/2003 (skattleysi uppbóta á lífeyri) þingskjal 177-108.mál.

LEB styður þetta frumvarp um skattleysi uppbóta á lífeyri og telur nauðsynlegt að það verði að lögum.

LEB tekur undir þau sjónarmið og dæmi sem koma fram í bréfi Öryrkjabandalagi Íslands í bréfi til Nefndasvið dags. 27.02.2018.

Með vinsemd og virðingu

Sigurður Jónsson

Varaformaður LEB

Reykjavík, 27. febrúar 2018

R2018020017/12.8.4

Alþingi, nefndarsvið
Kirkjustræti
150 REYKJAVÍK

Kt. 420169-3889

Umsögn ríkisskattstjóra um frumvarp til laga um breytingu lögum um tekjuskatt, nr. 90/2003 (skattleysi uppþóta á lífeyri) – 108. mál.

Ríkisskattstjóri þakkar fyrir tölvupóst sem barst 6. febrúar 2018 þar sem gefinn er kostur á að veita umsögn um ofangreint þingmál.

Með frumvarpinu „er lagt til að uppþót á lífeyri vegna kostnaðar, sem ekki fæst greiddur eða bættur með öðrum hætti, til lífeyrisþega sem ekki getur framfleytt sér án hennar, sbr. 1. mgr. 9. gr. laga um félagslega aðstoð, nr. 99/2007, og uppþót til hreyfihamlaðs elli- eða örorkulífeyrisþega og örorkustyrkþega vegna reksturs bifreiðar, sbr. 2. mgr. 10. gr. sömu laga, verði undanþegin skattskyldu samkvæmt lögum um tekjuskatt, nr. 90/2003.“

Ríkisskattstjóri telur tilefni til að vekja athygli á eftirfarandi:

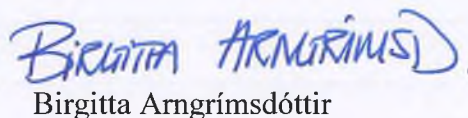
Tekjuhugtak laga nr. 90/2003, um tekjuskatt, er rúmt þannig að allar undantekningar og ívilnanir frá því verður að túlka þröngt. Samkvæmt því hafa greiðslur þær sem um ræðir verið taldar til skattskyldra tekna líkt og gildir um aðrar almennar greiðslur til lífeyrisþega. Eigi að breyta því þarf það t.a.m. að byggjast á því sjónarmiði að greiðslum sem þessum sé ætlað að standa undir kostnaði sem í eðli sínu sé ekki persónulegur kostnaður, en slíkur kostnaður er aldrei frádráttarbær frá tekjum.

Þá vill ríkisskattstjóri benda á að mjög mikilvægt er, ef gera á umræddar greiðslur skattfrjálsar, að þær séu vel afmarkaðar og sérgreindar þannig að fyrir liggja með glöggum hætti tegund og eftir atvikum sú fjárhæð sem um ræðir þannig að unnt sé að halda henni utan skattlagningar gagnvart þeim sem ætlað er að njóta undanþágunnar, sbr. 28. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt.

Að öðru leyti gerir ríkisskattstjóri ekki athugasemdir við ákvæði frumvarpsins.

Virðingarfyllst

Skúli Eggert Þórðarson

Birgitta Arngrímsdóttir

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

nefnasvid@althingi.is

Bt. Efnahags- og viðskiptanefndar

Reykjavík, 28. mars 2018

Efni: Áhrif þess að afnema skattskyldu af uppbótum á lífeyri, sbr. frumvarp um breytingu á lögum um tekjuskatt, 90/2003 (skattleysi uppbóta á lífeyri) – Þingskjal 177, 108. mál

Fyrir Alþingi liggur ofangreint frumvarp um að afnema skattskyldu af uppbótum á lífeyri skv. 1. mgr. 9. gr. og 2. mgr. 10. gr. laga um félagslega aðstoð.

Á fundi fulltrúa Tryggingastofnunar með nefndinni þann 13. mars sl. var þess óskað að Tryggingastofnun tæki saman punkta vegna umræðu um jaðaráhrif þess að afnema skattskyldu af uppbótum á lífeyri skv. 1. mgr. 9. gr.

Heimilt er að greiða uppbætur á lífeyri vegna kostnaðar sem ekki fæst greiddur eða bættur með öðrum hætti skv. 1. mgr. 9. gr. laga um félagslega aðstoð nr. 99/2007 og að því skilyrði uppfylltu að bætur almannatrygginga ásamt öðrum tekjum sé undir 235.648 kr. á mánuði.

Þessi tekjumörk hafa í för með sér að eingöngu íftill hluti lífeyrisþega getur fengið greidda uppbætur á lífeyri.

Fullur ellilífeyrir er 239.484 kr. á mánuði sem er yfir tekjumörkum vegna uppbóta á lífeyri. Þar sem tekjumörkin breytast ekki ef bætur eru lækkaðar vegna búsetu getur þó myndast heimild til greiðslu uppbóta þar sem um lægri lífeyrisgreiðslur er að ræða vegna skertrar búsetu.

Fullur örorkulífeyrir og tekjutrygging eru 188.542 kr. á mánuði þegar heimilisuppbót er ekki greidd en er að viðbættri heimilisuppbót 237.106 kr. á mánuði (hvorki aldurstengd örorkuuppbót né sérstök uppbót vegna framfærslu reiknast með við útreikning á heimild til greiðslu uppbóta á lífeyri). Þessar fjárhæðir geta lækkað annars vegar vegna annarra tekna (sem teljast þá hluti viðmiðunartekna við útreikning á heimild til greiðslu uppbótar) og hins vegar vegna búsetu.

Greiðsla uppbóta á lífeyri getur þannig eingöngu átt sér stað til ellí- eða örorkulífeyrisþega sem fær lægri bætur vegna búsetu eða til örorkulífeyrisþega sem fær ekki greidda heimilisuppbót.

Þegar skattskylda tekna sem skerða bætur er með öðrum hætti en bótanna sjálfra og tekjumörk hafa áhrif á heimild til greiðslu bóta verða jaðaráhrif tekna og bóta eftir skatt önnur en nemur skerðingahlutfalli bótanna ef breytingar verða á tekjum sem hafa áhrif á heimild til greiðslu uppbóta á lífeyri. Vakin skal athygli á því að þar sem engar bætur almannatrygginga eru tekjuskertar og skattfrjálsar þá hefur þetta ekki áhrif á neinar bætur almannatrygginga.

Eina dæmið í almannatryggingakerfinu um að skattskylda hafi ekki áhrif á útreikning er varðandi útreikning á kostnaðarpáttöku heimilismanna á stofnunum fyrir aldraða, en þar er reiknað með tekjum eftir skatt.

Þegar skattfrjáls bótaflokkur er með 100% tekjuskerðingu af skattskyldum bótum og tekjum fyrir skatt vegna tekjumarka sem hafa í för með sér að skattfrjálsi bótaflokkurinn getur hækkað eða lækkað krónu á móti krónu í samræmi við lækkun eða hækkun sem skattskyldra tekjna verða jaðaráhrifin 100% + skattprósentan vegna þess að ef skattskyldar tekjur hækka minnkar uppbótin um þá fjárhæð sem hækkunin nemur og að auki hækkar staðgreiðsla skatta. Ef skattskyldar tekjur á hinn bóginn lækka hækkar heimild til greiðslu uppbótar ásamt því að staðgreiðsla skatta lækkar. Þetta má sjá á töflunni hér fyrir neðan sem miðast við 10.000 kr. hækkun tekna sem bera 36,94% skattskyldu og eru með krónu á móti krónu tekjuskerðingu af tekjum fyrir skatt.

	Uppbætur skattskyldar			Uppbætur óskattskyldar		
	Tekjur	Bætur	Mismunur	Tekjur	Bætur	Mismunur
Breyting fyrir skatt	10.000	-10.000	0	10.000	-10.000	0
Áhrif skatta	-3.694	3.694	0	-3.694	0	-3.694
Breyting eftir skatt	6.306	-6.306	0	6.306	-10.000	-3.694

Eins og sjá má á þessari töflu er nettó ávinningurinn af tekjuhækkun engin á tekjumörkunum meðan uppbætur eru skattskyldar. Ef hins vegar uppbætur yrðu skattfrjálsar og tekjur með 36,94% staðgreiðsluskatti yrði nettó ávinningurinn af 10.000 kr. tekjulækkun 3.694 kr. hækkun vegna lækkunar á skattskyldu en við 10.000 kr. tekjuaukningu yrði ávinningurinn neikvæður um 3.694 kr. skattskyldu.

Taflan hér fyrir neðan sýnir dæmi um ellilífeyrisþega sem er með 95% búseturétt og muninn á tekjum eftir skatt eftir því hvort hann er með 0 eða 5.000 kr. á mán. í lífeyrissjóðstekjur miðað við að réttur hans til uppbóta á lífeyri sé 8.138 kr. ef ekki er um að ræða aðrar tekjur sem koma til skerðingar.

	Uppbætur skattskyldar			Uppbætur óskattskyldar		
	A	B	Mismunur	A	B	Mismunur
Ellilífeyrisþegi						
Búsetuhlutfall	95%	95%		95%	95%	
Lífeyrissjóðstekjur	0	5.000	5.000	0	5.000	5.000
Ellilífeyrir	227.510	227.510	0	227.510	227.510	0
Uppbætur á lífeyri	8.138	3.138	-5.000	8.138	3.138	-5.000
Tekjur samtals	235.648	235.648	0	235.648	235.648	0
Þar af óskattskyld	0	0	0	8.138	3.138	-5.000
Þar af skattskyld	235.648	235.648	0	227.510	232.510	5.000
Reiknuð staðgreiðsla	-87.048	-87.048	0	-84.042	-85.889	-1.847
Persónuafsláttur	53.895	53.895	0	53.895	53.895	0
Staðgreiðsla skatta	-33.153	-33.153	0	-30.147	-31.994	-1.847
Tekjur eftir skatt	202.495	202.495	0	205.501	203.654	-1.847

Eins og sjá má á þessari töflu hefur það engin nettó áhrif á heildartekjur viðkomandi eftir skatt hvort hann er með 0 eða 5.000 kr. í lífeyrissjóðstekjur meðan uppbætur á lífeyri eru

skattskyldar. Ef skattskyldan yrði á hinn bóginn tekin af uppbótum þá hefði það neikvæð áhrif á nettó tekjur hans um 1.847 kr. á mán. að hafa 5.000 kr. á mán. í lífeyrissjóðstekjur.

Það má einnig skoða þetta út frá mismunandi búseturétti. Taflan hér fyrir neðan sýnir ellilífeyrisþega með engar tekjur frá öðrum en TR annars vegar miðað við 95% búseturétt og hins vegar við 97% búseturétt.

Ellilífeyrisþegi	Uppbætur skattskyldar			Uppbætur óskattskyldar		
	A	B	Mismunur	A	B	Mismunur
Búsetuhlutfall	95%	97%		95%	97%	
Lífeyrissjóðstekjur	0	0	0	0	0	0
Ellilífeyrir	227.510	232.299	4.789	227.510	232.299	0
Uppbætur á lífeyri	8.138	3.349	-4.789	8.138	3.349	-4.789
Tekjur samtals	235.648	235.648	0	235.648	235.648	0
Þar af óskattskilyt	0	0	0	8.138	3.349	-4.789
Þar af skattskilyt	235.648	235.648	0	227.510	232.299	4.789
Reiknuð staðgreiðsla	-87.048	-87.048	0	-84.042	-85.811	-1.769
Persónuafsláttur	53.895	53.895	0	53.895	53.895	0
Staðgreiðsla skatta	-33.153	-33.153	0	-30.147	-31.916	-1.769
Tekjur eftir skatt	202.495	202.495	0	205.501	203.732	-1.769

Eins og sjá má á þessari töflu leiðir þessi 2% aukni réttur þess sem er með 97% rétt umfram þann sem er með 95% rétt til þess að ellilífeyrir hans er 4.790 kr. hærrí en það leiðir hins vegar til að réttur hans til uppbóta á lífeyri lækkar um sömu upphæð og því er bótaréttur þeirra í heild sá sami fyrir skatt. Jafnframt ef uppbætur eru skattskyld með sama hætti og ellilífeyrir eins og staðan er í dag þá leiðir það líka til sömu niðurstöðu eftir skatt. Ef uppbæturnar yrðu skattfrjálsar þá myndi þessi aukni búseturéttur á hinn bóginn leiða til þess að tekjur eftir skatt væru lægri sem nemur 1.769 kr. á mán. hjá þeim sem er með 97% búseturétt samanborið við þann sem er með 95% búseturétt. Hann fær því 1.769 kr. lægri bætur en sá sem er með 95% búseturéttinn.

Virðingarfyllst,

 Ragna Haraldsdóttir
 Framkvæmdastjóri Réttindasviðs

Reykjavík, 27.2.2018

Efni: Umsögn Öryrkjabandalags Íslands um frumvarp til laga um breytingar á lögum um tekjuskatt nr. 90/2003 (skattleysi uppbóta á lífeyri), þingskjal 177 – 108. mál.

ÖBÍ styður og leggur áherslu á að frumvarp um skattleysi uppbóta á lífeyri verði að lögum.

ÖBÍ gerir engar efnislegar athugasemdir við frumvarpið, en til að skýra betur mikilvægi þess að uppbót á lífeyri¹ og uppbót vegna reksturs bifreiðar verði skattfrjáls eru sett fram nokkur dæmi frá örorkulífeyrisþegum sem leitað hafa til ÖBÍ.

Dæmi a) Samspil uppbótar á lífeyri við fjárhagsaðstoð sveitarfélags.

Anna er með 75% örorkumat hjá Tryggingastofnun ríkisins (TR) en vegna fyrri búsetu erlendis fær hún greitt 28% af örorkulífeyri og tengdum greiðslum. Mánaðarlegar greiðslur TR til hennar árið 2017 voru 111.313 kr. á mánuði (fyrir skatt). Anna fær viðbót hjá sveitarfélaginu til að ná upp í grunnfjárhæð sveitarfélagsins (155.774 kr. fyrir skatt).

Anna fær 6.428 kr. á mánuði frá TR í uppbót vegna lyfjakostnaðar frá TR. Greiðsla uppbótarinnar hefur í för með sér að fjárhagsaðstoð til hennar lækkar um sömu krónutölu, eða 6.428 kr. **Heildartekjur hennar eru því þær sömu (155.774 kr. á mánuði) með og án uppbótar vegna lyfjakostnaðar.** Útborgað er Anna með 152.126 kr. á mánuði. Allar skattskyldar greiðslur lækka fjárhagsaðstoð sveitarfélaga. Sökum þess að uppbót er skattskyld nær hún ekki tilgangi sínum, þ.e. að bæta þeim sem hana fá greidda kostnað, eins og í tilviki Önnu vegna lyfjakaupa. Ef uppbótin væri óskattskyld kæmi hún ekki til frádráttar við útreikning fjárhagsaðstoðar.

¹ Samkvæmt 1. mgr. 9. gr. laga um félagslega aðstoð er heimilt að greiða lífeyrisþega uppbót á lífeyri vegna kostnaðar, sem ekki fæst greiddur eða bættur með öðrum hætti ef sýnt þykir að hann geti ekki framfleytt sér án hennar. Uppbótin vegna lyfjakostnaðar er greidd vegna lyfjakostnaðar sem Sjúkratryggingar Íslands greiða ekki og þarf að sýna fram á kostnað vegna lyfjakaupa til að fá uppbótina greidda. Uppbótin er einnig heimilt að greiða vegna kaupa á heyrnartæki, umönnunarkostnaðar, húsaleigukostnaðar sem fellur utan húsnæðisbóta, rafmagnskostnaðar vegna súrefnissíu og vistunarkostnaðar á dvalarheimilum, stofnunum svo og sambýlum og áfangahomilum. Uppbót á lífeyri er aldrei greidd til lífeyrisþega með tekjur yfir 2.827.779 kr. eða eignir í peningum eða verðbréfum yfir 4.000.000 kr. á ári.

Dæmi b) Samspil uppbótar vegna reksturs bifreiðar og húsnæðisstuðnings til leigjenda.

Jón býr einn og er með heildartekjur að upphæð 300 þúsund kr. á mánuði fyrir skatt (280 þúsund kr. frá TR og 20 þúsund kr. frá lífeyrissjóði). Sökum hreyfihömlunar fær Jón einnig uppbót vegna reksturs bifreiðar að upphæð 16.583 kr. á mánuði. Jón leigir á almennum markaði fyrir 200 þúsund kr. á mánuði. Allar skattskyldar greiðslur umfram frítekjumörk skerða húsnæðisbætur og sérstakan húsnæðisstuðning.

Án uppbótarinnar fengi Jón 64.290 kr. í samanlagðan húsnæðisstuðning eða 32.460 kr. í húsnæðisbætur og 32.460 kr. í sérstakan húsnæðisstuðning frá Reykjavíkurborg. Með uppbót vegna reksturs bifreiðar teljast heildartekjur Jóns vera 316.583 kr. fyrir skatt. Sökum þess að uppbótin er skattskyld lækka húsnæðisbætur hans um 1.323 kr. og sérstakur húsnæðisstuðningur um 7.388 kr. Af 16.583 kr. uppbót greiðir Jón 6.126 kr. í tekjuskatt auk þess sem samanlagður húsnæðisstuðningur hans lækkar um 8.711 kr.

Skerðingar og skattar af 16.583 kr. eru 14.837 kr. Uppbótin bætir því stöðu hans um 1.746 kr.

Uppbætur þær sem frumvarpið tekur til skerða einnig barnabætur og vaxtabætur, sökum þess að þær eru skattskyldar.

Í lögum um félagslega aðstoð er að finna uppbætur, sem heimilt er að veita lífeyrisþegum til að mæta kostnaði sem hlýst af sjúkdómum og fötlun. Á meðan uppbætur þessar eru skattskyldar, fá lífeyrisþegar ekki notið þeirra nema að litlu leyti. Afar mikilvægt er því að breyta tekjuskattslögum þannig að framangreindar uppbætur teljist ekki til skattskyldra tekna lífeyrisþega eins og dæmin að ofan sýna.

Verði frumvarpið að lögum mun það hafa mjög lítil áhrif á skatttekjur ríkissjóðs. Lagabreytingin myndi hins vegar bæta stöðu lífeyrisþega sem bera mikinn kostnað vegna fötlunar eða sjúkdóma. Alþingi allt hvet ég til góðra verka og það, að bæta kjör fatlaðs fólks og örorkulífeyrisþega, sem er það fólk sem lægstar tekjur hefur í okkar samfélagi, er gott verk.

Ekkert um okkur án okkar.

Með vinsemd og virðingu,

Þuríður Harpa Sigurðardóttir
Formaður ÖBÍ

Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
B.t. Efnahags- og viðskiptanefndar

Reykjavík 27. apríl 2018

Athugasemdir við bréf Tryggingastofnunar ríkisins (TR), dags. 28. mars 2018 um áhrif þess að afnema skattskyldu af uppbótum á lífeyri, sbr. frumvarp um breytingu á lögum um tekjuskatt, 90/2003 (skattleysi uppbóta á lífeyri) – Þingskjal 177, 108. mál.

Af bréfi Tryggingastofnunar um uppbætur skv. 1. mgr. 9. gr. laga um félagslega aðstoð verður ekki annað séð en að stórkostlegs miskilnings sé að gæta á eðli uppbóta skv. ákvæðinu og III. kafla reglugerðar um heimilisuppbót og uppbætur á lífeyri nr. 1052/2009. Af texta bréfsins verður ekki annað ráðið en að Tryggingastofnun líti svo á að heildartekjur lífeyrisþega sem fær uppbót skv. ákvæðinu geti aldrei orðið hærri en 235.648 krónur að meðtalinni uppbótinni og hún skerðist því króna á móti krónu gagnvart öðrum tekjum. Hvergi í III. kafla reglugerðarinnar eða lögum um félagslega aðstoð segir að heildartekjur lífeyrisþega sem fær uppbót megi aldrei verða hærri en tekjumörk ákvæðisins. Enda verður ekki annað skilið af ákvæðum 11. gr. reglugerðarinnar en að fjárhæð uppbótarinnar sjálfar geti orðið hærri en tekjumörkin sem fram koma í 12. gr. reglugerðarinnar. Þannig segir t.a.m. að greiða megi einhleypum lífeyrisþega sem nýtur umönnunar og getur sýnt fram á verulegan kostnað vegna þess allt að 140% uppbót á lífeyri hans. Örorkulífeyrir einstaklings án aldurtengdrar örorku 1. janúar 2010 var 123.098 krónur og að viðbætti 140% uppbót væru tekjur hans orðnar 295.435 krónur eða langt yfir því 200 þúsund króna marki sem sett var í reglugerðinni. Þannig hefði lífeyrisþegi þurft að hafa u.þ.b. 83 þúsund krónur í lífeyri til að geta notið fullrar uppbótar skv. skilningi Tryggingastofnunar sem augljóslega var ekki ætlunin enda framfærsluviðmið á þessum tíma fyrir þennan einstakling 153.500 krónur. Þá verður aldrei nógu oft tekið fram að **uppbætur skv. 1. mgr. 9. gr. laganna eru til að mæta sérstökum kostnaði** en ekki hugsaðar sem framfærsluuppbót. Því er ekki rétt að bera saman tvo einstaklinga eins og gert er í bréfi Tryggingastofnunar, þar sem framfærsla þeirra er jöfnuð við tekjumörk reglugerðarinnar eins og um einhvers konar framfærsluuppbót sé að ræða.

Athugasemdir við fyrstu töfluna í bréfi TR.

Þá er ennfremur rétt að geta þess að ef framkvæmd Tryggingastofnunar á útreikningi og greiðslu uppbótar skv. 1. mgr. 9. gr. er eins og henni er lýst í bréfi stofnunarinnar, þá hefði skattleysi uppbótarinnar ekki þau áhrif sem lýst er í bréfinu. Helgast það fyrst og fremst af því að tekjumörk fyrir uppbót skv. 1. mgr. 9. gr. miðast við skattskyldar tekjur. Af því leiðir að þegar uppbótin sjálf er orðin skattfrjáls þarf hún ekki lengur að takmarkast við tekjumörk 12. gr. reglugerðarinnar á meðan aðrar heildartekjur eru ekki yfir tekjumörkum. Fyrsta taflan í bréfi Tryggingastofnunar væri því réttari ef hún er sett upp svona:

	Uppbætur skattskyldar			Uppbætur óskattskyldar		
	Tekjur	Bætur	Mismunur	Tekjur	Bætur	Mimunur
Breyting fyrir skatt	10.000	-10.000	0	10.000	10.000	20.000
Áhrif skatta	-3.694	3.694	0	-3.694	0	-3.694
Áhrif skatta	6.306	-6.306	0	6.306	10.000	16.306

Þannig má sjá að eins og Tryggingastofnun framkvæmir útreikning og greiðslu uppbótar á lífeyri vegna sérstaks kostnaðar eru uppbæturnar í reynd ekki að koma til góða fyrir þann sem þarf á þeim að halda. Með því að uppbætur skv. 1. mgr. 9. gr. verði óskattskyldar verður það ekki eingöngu til þess að uppbæturnar valdi síður skerðingu á öðrum bóttum heldur hefur það einnig þau áhrif að uppbæturnar munu raunverulega nýtast þeim sem á þeim þurfa að halda.

Athugasemdir við töflur með dæmum um uppbætur til ellilífeyrisþega

Eins og fram kemur í bréfinu hafa tekjumörkin, sem eru mjög lág, „ í för með sér að eingöngu lítt hluti lífeyrisþega getið fengið uppbætur á lífeyri.“ Tekjumörkin eru til að mynda of lág til að ellilífeyrisþegar með fullt búsetuhlutfall geti fengið greidda uppbót á lífeyri óháð kostnaði þeirra.

Dæmin í annarri og þriðju töflu bréfs TR eru af ellilífeyrisþegum með hlutfallslegar greiðslur frá TR vegna fyrri búsetu erlendis. Dæmið í annarri töflu sýnir að skattskyldar tekjur, s.s. lífeyrissjóðstekjur, skerðir uppbót á lífeyri „krónu á móti krónu“. Ef svo væri ekki, gæti B með 5 þúsund kr. lífeyrissjóðstekjur fengið jafnháa uppbót á lífeyri og A eða hærri,. Dæmið sýnir vandkvæði þess að hafa „krónu á móti krónu“ skerðingar og ákveðið „glerþak“ á upphæð uppbótar á lífeyri, en í framkvæmd TR fellur uppbót á lífeyri niður ef heildartekjur lífeyrisþega með uppbót á lífeyri nær upp í 235.648 kr. Eins og áður segir er ekkert í lögum um félagslega aðstoð eða reglugerð um uppbætur gefur tilefni til að ætla að uppbótin eigi að skerðast „krónu á móti krónu“..

Ellilífeyrisþegar í dæminu í þriðju töflunni í bréfi TR eru með mishátt búsetuhlutfall og með jafnháar heildargreiðslur (fyrir skatt) að meðtöldum uppbótum á lífeyri. Þetta kemur til að því hvernig TR reiknar út fjárhæð uppbótar lífeyri. Sá sem er með 95% búsetuhlutfall er með lægri framfærslu (227.510 kr.) en sá sem er 97% (232.299 kr.). Uppbót á lífeyri í dæminu er sú fjárhæð sem upp á vantar til að ná upp í 235.648 kr. **Greiðsla uppbótar á lífeyri, eins og framkvæmdin er í dag, fer ekki eftir kostnaðnum heldur svigrúminu upp að framfærsluviðmiði.** Í því sambandi er rétt er að **undirstrika að uppbót á lífeyri er ekki tekjur til framfærslu heldur uppbót til að mæta kostnaði** og því ættu einstaklingar með hærri kostnað að fá hærri uppbót, óháð búsetuhlutfall og öðrum tekjum.

Í niðurlagi bréfs TR kemur fram að ef uppbæturnar yrðu skattfrjálsar þá myndi aukinn búseturéttur leiða til þess að tekjur eftir skatt yrði lægri hjá þeim sem er með hærri búsetuhlutfall. Þessi framsetning er villandi. Það er ekki skattskyldan sem veldur því að tekjur viðkomandi í dæmi A. lækka í samanburði við dæmi B. heldur framkvæmd TR við útreikning og lág tekjumörk. Slíka framkvæmd er ekki í finna í lögum um félagslega aðstoð nr. 99/2007 eða reglugerð nr. 1052/2009.

Uppbót á lífeyri er greidd til að mæta útlögðum kostnaði og því ætti hún að vera óskattskyld. Það hefur ekkert að gera með aðra útreikninga hennar, sem bréf Tryggingastofnunar sýnir að ærin ástæða er til að lagfæra.

Áhrif þess að tekjumörkin hafa ekki verið uppfærð.

Velferðaráðuneytið hefur ekki uppfært tekjuviðmiðin fyrir uppbætur á lífeyri, en þau koma fram í 12. gr. reglugerðar nr. 1052/2009. Það hefur haft í för með sér að sífellt færri lífeyrisþegar fá greiddar uppbætur á lífeyri. Er það í reynd rannsóknarefni fyrir löggjafann hvernig á því standi að ráðuneytið hafi í reynd fellt niður réttindi, sem Alþingi veitti borgurum landsins með lögum um félagslega aðstoð, með því að uppfæra ekki tekjumörk í samræmi við hækkun bóta. Í töflu 1. er að finna upphæðir fyrir tekjumörk uppbótar á lífeyris og framfærsluviðmiðs (óskerts lífeyris). Rétt er að geta þess að eignamörk fyrir uppbót á lífeyri hefur einnig verið óbreytt, 4 milljónir króna frá því reglugerðin var sett í lok árs 2009.

Ár	Framfærsluviðmið*	Framfærsluviðmið með heimilisuppbót	Tekjumörk fyrir uppbót á lífeyri
2009	153.500	180.000	198.650
2010	153.500	180.000	200.000
2011**	169.030	196.140	200.000
2012	174.946	203.005	200.000
2013	181.769	210.922	200.000
2014	188.313	218.515	200.000
2015	193.962	225.070	225.070
2016	212.776	246.902	225.070
2017	227.883	280.000	225.070
2018	238.594	300.000	235.649

*Framfærsluviðmið = óskertur örorkulífeyrir almannatrygginga ár hvert.

** Eftir hækkun 1.6.2011.

Vandkvæðin liggja annars vegar í lágum tekjuviðmiðum og hins vegar í framkvæmd TR en ekki því að afnema skattskyldu uppbóta á lífeyri. Ef tekjuviðmiðið hefði fylgt árlegri hækkun lífeyris væri upphæð þess **306.316 kr. á mánuði í stað 235.649 kr.** Í 6.gr. reglugerðar nr. 1054/2009 er eftirfarandi ákvæði: „Fjárhæðir bóta skv. II. Kafla og tekjumarká skv. III. og IV. Kafla reglugerðar þessarar skulu taka breytingum á sama hátt og bætur og tekjumörk samkvæmt lögum um almannatryggingar.“

Árleg hækkun í samræmi við hækkun lífeyris almannatrygginga hefði komið í veg fyrir þá stöðu sem nú er uppi að framkvæmd Tryggingastofnunar valdi því að uppbót á lífeyri skerðist „krónu á móti krónu“ vegna tekna annars staðar frá. Upphæðir sem lífeyrisþegar fá greidda vegna uppbóta á lífeyri er það lágur að ekki kæmu til „krónu á móti krónu“ skerðinga ef tekjumörkin hefði verið uppfærð árlega. Þó verður að bæta hér við að í raun ætti ekki að vera neitt tekjuþak vegna þessarar uppbótar því í 10. gr. reglugerðarinnar kemur skýrt fram að bæturnar skuli aðeins greiddar vegna kostnaðar sem ekki fæst bættur með öðrum hætti ef sýnt þykir að einstaklingur geti ekki framfleytt sér án uppbótar. Er því hér um að ræða einskona neyðar-uppbót vegna sérstaks kostnaðar. Ljóst er að sá sem hefur umtalsverðan kostnað sem ekki fæst bættur á annan hátt getur þrátt fyrir að hafa tekjur yfir 235.649 krónum orðið fyrir verulegum búsigfum.

Mikilvægt er að hafa í huga að ef uppbætur á lífeyri eru óskattskyldar koma þær ekki til frádráttar eða skerðingar við útreikning fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga, húsnæðisbóta, sérstaks húsnæðisstuðnings, barnabóta, vaxtabóta og fasteignagjalda.

Þá er að endingu vert að minnast á að bréfið á eingöngu við uppbót skv. 1. mgr. 9. gr. en á ekki við um uppbót skv. 2. mgr. 10. gr. laganna. Er því mikilvægt að komist nefndin að því, þrátt fyrir allt, að ekki beri að afnema skattskyldu á uppbót skv. 1. mgr. 9. gr. stöðvi það ekki frumvarpið heldur verði tryggt að uppbót skv. 2. mgr. 10. gr. verði þá óskattskyld.

Fyrir hönd Öryrkjabandalag Íslands

Aðalsteinn Sigurðsson, hdl.

Sigríður Hanna Ingólfssdóttir

Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
B.t. Efnahags- og viðskiptanefndar

Reykjavík 4. maí 2018

Athugasemdir við minnisblað skrifstofu skattamála fjármála- og efnahagsráðuneytisins (SSK) dags. 8. mars 2018 um áhrif þess að afnema skattskyldu af uppbótum á lífeyri, sbr. frumvarp um breytingu á lögum um tekjuskatt, 90/2003 (skattleysi uppbóta á lífeyri) – Þingskjal 177, 108. mál.

Í minnisblaði SSK er niðurstaðan sú að viðhalda eigi skattskyldu umræddra styrkja/greiðslna til að gæta samræmis við aðrar sambærilegar greiðslur. Er þessi niðurstaða SSK að vissu leyti í beinni andstöðu við efni minnisblaðsins. Í umsögn SSK á 2. bls. minnisblaðsins segir að nokkrar tegundir greiðslna frá Tryggingastofnun og Sjúkratryggingum séu skattfrjálsar, „**Er þar fyrst og fremst um að ræða greiðslur sem ætlað er að mæta sértækum kostnaði, sem er umfram venjulegan kostnað einstaklinga [...]. Hér má t.d. nefna [...]. bifreiðakaupastyrk, [...]. styrki til að kaupa sérfæði, styrki til tækjakaupa fatlaðs fólks, umönnunargreiðslur [...].**“ Í umsögn SSK segir jafnframt að styrkir séu almennt skattskyldir en heimilt geti verið að telja kostnað til frádráttar.

Uppbætur á lífeyri skv. 1. mgr. 9. gr. laga um félagslega aðstoð nr. 99/2007 er einmitt ætlað að mæta sértækum kostnaði, sem er umfram venjulegan kostnað en fæst ekki greiddur frá Tryggingastofnun eða Sjúkratryggingum s.s. umönnunarkostnað, kostnað vegna tækjakaupa og reksturs tækja fyrir fatlað fólk, sjúkra- eða lyfjakostnað og fl. Þá er uppbót skv. 2. mgr. 10 gr. sömu laga ætlað að mæta kostnaði við reksturs bifreiðar fyrir þá einstaklinga sem vegna hreyfihömlunar sinnar er nauðsynlegt að eiga og reka bifreið.

Í fyrsta lagi er mikilvægt að hafa í huga að uppbætur skv. 1. mgr. 9. gr. eru bundnar því skilyrði að lífeyrisþegi geti ekki framfleytt sér án hennar. Uppbótin fæst ekki greidd nema heildartekjur viðkomandi séu undir 235.648 krónur á mánuði en skv. 2. mgr. 9. gr. laganna skal miða við að einstaklingur sem fær ekki greidda heimilisuppbót geti ekki framfleytt sér með lægri heildartekjur 238.594 kr. en viðmiðið er 300.000 krónur fyrir einstaklinga sem fá greidda heimilisuppbót

Í öðru lagi er mikilvægt að hafa í huga að uppbætur skv. 1. mgr. 9. gr. eru einnig bundnar því skilyrði að um raunverulegan kostnað sé að ræða. Þannig eru uppbæturnar ekki greiddar nema sýnt sé fram á að kostnaðurinn sé til staðar. Þá er ljóst af ákvæðinu að hér er um sértækan kostnað að ræða sem er umfram venjulegan kostnað einstaklinga líkt og þær greiðslur sem SSK tiltekur í umsögn sinni sem skattfrjálsar greiðslur. Er því í raun og veru ekki verið auka ójafnræði milli einstakra bótaflokka líkt og SSK heldur fram í niðurstöðu sinni heldur þvert á móti felur aðgerðin í sér frekari samræmingu.

Þegar kemur að uppbótum skv. 2. mgr. 10. gr. er dæmið í raun skýrara. Þar er augljóslega ójafnræði falið í skattskyldu uppbótarinnar enda greiðslur skv. 1. og 3. mgr. 10. gr. óskattskyldar. Þannig eru uppbætur og styrkir til bifreiðakaupa óskattskyldir en uppbót til rekstrar þessarar sömu bifreiðar skattskyldir. Ef stefna SSK er að gæta jafnræðis milli bótaflokka er ljóst að SSK hlýtur að vera fylgjandi skattleysi uppbótar skv. 2. mgr. 10. gr.

Eins og efnahags- og viðskiptanefnd er kunnugt um felst annað og meira í tillögum um skattleysi þessara uppbóta en aðeins að ekki sé greiddur af þeim skattur. Með því að afnema skattskyldu uppbóta skv. 1. mgr. 9. gr. og 2. mgr. 10. gr. er bæði tryggt að ekki þurfi að greiða skatt af þeim en jafnframt tryggt að uppbæturnar komi ekki til skerðingar annarra bóta og stuðnings s.s. húsnæðisbóta, sérstaks húsnæðisstuðnings, fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga, barnabóta og vaxtabóta. Í umsögn ÖBÍ við frumvarpið, sem hér er til umfjöllunar (108. mál) er að finna tvö dæmi um keðjuverkandi skerðingar, sem hægt væri að afnema með því að uppbót á lífeyri og uppbót vegna reksturs bifreiðar yrði gert skattfrjáls. Í bréfi fjármálaráðuneytisins kemur fram að rökréttari leið væri að hækka viðmiðunarfjárhæðir við ákvörðun þeirra en að gera þær skattfrjálsar. ÖBÍ leggur áherslur á að hækka þarf viðmiðunarfjárhæðir uppbóta á lífeyri. Þær hafa árum saman ekki fylgt hækkunum bóta almannatrygginga, eins og fram kemur í bréfi f.h. ÖBÍ dags. 27.4.2018 til nefndarsviðs með athugasemdum við bréf Tryggingastofnunar frá 28.3.2018.

Hækkun viðmiðunarfjárhæðar fyrir uppbót á lífeyri getur ekki komið í stað þess að afnema skattskyldu ef ætlunin er að koma í veg fyrir keðjuverkandi skerðingar og bæta stöðu þeirra sem fá uppbætur þær sem hér um ræðir greiddar.

Í minnisblaði fjármála- og efnahagsráðuneytisins er umsókn um lækkun tekjuskattsstofn talin vera eðlileg leið fyrir einstaklinga ef gjaldþol skerðist af einhverjum orsökum. „Heimild ríkisskattstjóra til lækkunar á skattstofnum getur einkum átt við vegna sérstakra áfalla, svo sem slysa eða veikinda, sérstakra útgjalda vegna þungrar framfærslu, en einnig ef maður verður fyrir verulegu óbættu eignatjóni, tapar kröfum eða á hann falla ábyrgðir sem ekki stafa af atvinnurekstri.“¹ Hér er því ekki um viðvarandi kostnaði tekjulágra að ræða. Uppbætur á lífeyri og uppbætur vegna reksturs bifreiða er hins vegar ætlað að mæta viðvarandi kostnaði tekjulágra lífeyrisþega, en ekki sérstökum áföllum.

Samkvæmt viðmiðunarreglur ríkisskattstjóra um ákvörðun á lækkun á skattstofnum (ívilnun) við álagningu opinberra gjalda 2018 kemur lækkun ekki til álita nema umsækjandi sé með tvöfaldan kostnað t.d. vegna lyfja og lækniþjónustu umfram það sem í reglunum er talið vera venjulegur kostnaður. Því kemur ekki til álit að veita lífeyrisþega ívilnun vegna heilbrigðisþjónustu og lyfja, ef heildarkostnaður hans er undir 180 þúsund kr. á viðkomandi ári. 180 þúsund krónur er 7,5% af heildarráðstöfunartekjum örorkulífeyrisþega á árinu 2017, þ.e. þeirra sem eru með óskertan örorkulífeyri sér til framfærslu. Ívilnun er auk þess mun erfiðara úrræði fyrir margt fatlaðs og langveikt fólk, en fyrir utan að leggja fram gögn um kostnaðinn þarf umsækjandi að leggja fram

¹ Auglýsing nr. 495/2017 um viðmiðunarreglur ríkisskattstjóra um ákvörðun á lækkun á skattstofnum (ívilnun) við álagningu opinberra gjalda 2018.

greinargerð og læknisvottorð. Þá er þar um að ræða afturvirka ívilnun með uppgjöri einu sinni á ári en skattskyldar uppbætur koma til skerðingar annarra bóta og stuðnings mánaðarlega.

Skattleysismörk lífeyrisþega árið 2018 eru 143.224 kr. á mánuði. Stækkandi hópur lífeyrisþega er vegna fyrri búsetu erlendis með heildartekjur við eða undir skattleysismörkum.² Lækkun tekjuskattsstofn gagnast ekki þessum einstaklingum, en skattleysis uppbóta myndi hins vegar koma á móts við aðila í þeirra stöðu. Ívilnun (lækkun tekjuskattsstofns) getur því aldrei komið í stað fyrir skattleysi uppbóta á lífeyri eða uppbótar vegna reksturs bifreiða.

F.h. Öryrkjabandalags Íslands

Aðalsteinn Sigurðsson, hdl.

Sigríður Hanna Ingólfssdóttir, félagsráðgjafi

² Sbr. svar félags- og jafnréttismálaráðherra við fyrirspurn um um fjölda lífeyrisþega sem fá skertar greiðslur vegna búsetu erlendis. Þskj. 274 – 34. mál, 146 löggjafarþing.